

Latijnse Morfologie

1LC

1 Naamwoorden

1.1 Inleiding

BENAMING	FUNCTIES
nominatief	onderwerp en naamwoordelijk deel
vocatief	aangesproken persoon
accusatief	lijdend voorwerp; na voorzetsels
genitief	‘van’-bepaling; bijvoeglijke bepaling
datief	meewerkend voorwerp; na voorzetsels
ablatief	bijwoordelijke bepaling; na voorzetsels

Tabel 1: Latijnse naamvallen

Vertaaltips

- datief vertaal je meestal met *aan* of *voor* (personen)
- ablatief vertaal je meestal met *met* of *door* (zaken)

1.2 Verbuigingsmodellen

1.2.1 Naamwoorden van de eerste klasse

- mannelijke naamwoorden op **-us**, genitief enkelvoud op **-i**

- enkele mannelijke naamwoorden op **-er** en **-a**
- vrouwelijke naamwoorden op **-a**, genitief enkelvoud op **-ae**
- onzijdige naamwoorden op **-um**, genitief enkelvoud op **-i**

	ENK			MV		
	M	V	O	M	V	O
NOM	av- <i>us</i>	ros- <i>a</i>	don- <i>um</i>	av- <i>i</i>	ros- <i>ae</i>	don- <i>a</i>
VOC	av- <i>e</i>	ros- <i>a</i>	don- <i>um</i>	av- <i>i</i>	ros- <i>ae</i>	don- <i>a</i>
ACC	av- <i>um</i>	ros- <i>am</i>	don- <i>um</i>	av- <i>os</i>	ros- <i>as</i>	don- <i>a</i>
GEN	av- <i>i</i>	ros- <i>ae</i>	don- <i>i</i>	av- <i>orum</i>	ros- <i>arum</i>	don- <i>orum</i>
DAT	av- <i>o</i>	ros- <i>ae</i>	don- <i>o</i>	av- <i>is</i>	ros- <i>is</i>	don- <i>is</i>
ABL	av- <i>o</i>	ros- <i>ā</i>	don- <i>o</i>	av- <i>is</i>	ros- <i>is</i>	don- <i>is</i>

Tabel 2: Naamwoorden van de eerste klasse

1.2.2 Substantieven van de tweede klasse

- genitief enkelvoud op **-is**

	ENK			MV		
	M	V	O	M	V	O
NOM	dux	mater	corpus	duc- <i>es</i>	matr- <i>es</i>	corpor- <i>a</i>
ACC	duc- <i>em</i>	matr- <i>em</i>	corpus	duc- <i>es</i>	matr- <i>es</i>	corpor- <i>a</i>
GEN	duc- <i>is</i>	matr- <i>is</i>	corpor- <i>is</i>	duc- <i>um</i>	matr- <i>um</i>	corpor- <i>um</i>
DAT	duc- <i>i</i>	matr- <i>i</i>	corpor- <i>i</i>	duc- <i>ibus</i>	matr- <i>ibus</i>	corpor- <i>ibus</i>
ABL	duc- <i>e</i>	matr- <i>e</i>	corpor- <i>e</i>	duc- <i>ibus</i>	matr- <i>ibus</i>	corpor- <i>ibus</i>

Tabel 3: Substantieven van de tweede klasse

1.2.3 Adjectieven van de tweede klasse

	ENK			MV		
	M	V	O	M	V	O
NOM	felix	felix	felix	felic- <i>es</i>	felic- <i>es</i>	felic- <i>ia</i>
ACC	felic- <i>em</i>	felic- <i>em</i>	felix	felic- <i>es</i>	felic- <i>es</i>	felic- <i>ia</i>
GEN	felic- <i>is</i>	felic- <i>is</i>	felic- <i>is</i>	felic- <i>ium</i>	felic- <i>ium</i>	felic- <i>ium</i>
DAT	felic- <i>i</i>	felic- <i>i</i>	felic- <i>i</i>	felic- <i>ibus</i>	felic- <i>ibus</i>	felic- <i>ibus</i>
ABL	felic- <i>i</i>	felic- <i>i</i>	felic- <i>i</i>	felic- <i>ibus</i>	felic- <i>ibus</i>	felic- <i>ibus</i>

Tabel 4: Adjectieven van de tweede klasse

1.2.4 Vorming van de vocatief

De *vocatief* is altijd gelijk aan de nominatief, behalve in het mannelijk enkelvoud van de 1ste klasse:

- woorden op **-us** → **-e**
- woorden op **-ius** → **-i**
- woorden op **-eus** blijven onveranderd

1.2.5 Afwijkingen bij voornaamwoorden van de tweede klasse

- Een aantal substantieven vertoont genitief meervoud op **-ium**
civis, navis, collis, urbs, pars, fons
- Vier onzijdige substantieven volgen volledig de verbuiging van de adjectieven
animal, milia, mare, moenia
- Vier adjectieven volgen volledig de verbuiging van de substantieven
dives, vetus, pauper, princeps

1.3 Voorzetsels

VOORZETSELS + ACC	VOORZETSELS + ABL
ante	cum
per	e(x)
apud	sub
post	sine
ad	de
inter	in
praeter	a(b)
in	
ad	

Tabel 5: Voorzetsels met specifieke naamval

2 Voornaamwoorden

2.1 Persoonlijke voornaamwoorden

2.1.1 Reflexief

	ENK			MV		
	1STE P	2DE P	3DE P	1STE P	2DE P	3DE P
NOM	ego	tu	-	nos	vos	-
ACC	me	te	se	nos	vos	se
GEN	mei	tui	sui	nostr-i/-um	vestr-i/-um	sui
DAT	mihi	tibi	sibi	nobis	vobis	sibi
ABL	me	te	se	nobis	vobis	se

Tabel 6: Reflexieve persoonlijke voornaamwoorden

2.1.2 Niet-reflexief

	ENK			MV		
	M	V	O	M	V	O
NOM	is	ea	id	ii	eae	ea
ACC	eum	eam	id	eos	eas	ea
GEN	eius	eius	eius	eorum	earum	eorum
DAT	ei	ei	ei	eis (iis)	eis (iis)	eis (iis)
ABL	eo	eā	eo	eis (iis)	eis (iis)	eis (iis)

Tabel 7: Niet-reflexieve voornaamwoorden

2.1.3 Opmerkingen

- Het voorzetsel *cum* wordt in de 1ste en 2de persoon achteraan het voornaamwoord gehecht:

mecum, tecum, nobiscum, vobiscum

2.2 Aanwijzende voornaamwoorden

	ENK			MV		
	M	V	O	M	V	O
NOM	hic	haec	hoc	hi	hae	haec
ACC	hunc	hanc	hoc	hos	has	haec
GEN	huius	huius	huius	horum	harum	horum
DAT	huic	hiuc	huic	his	his	his
ABL	hoc	hac	hoc	his	his	his

Tabel 8: hic, haec, hoc

	ENK			MV		
	M	V	O	M	V	O
NOM	iste	ista	istud	isti	istae	ista
ACC	istum	istam	istud	istos	istas	ista
GEN	istius	istius	istius	istorum	istarum	istorum
DAT	isti	isti	isti	istis	istis	istis
ABL	isto	ista	isto	istis	istis	istis

Tabel 9: iste, ista, istud

	ENK			MV		
	M	V	O	M	V	O
NOM	ille	illa	illud	illi	illae	illa
ACC	illum	illam	illud	illos	illas	illa
GEN	illius	illius	illius	illorum	illarum	illorum
DAT	illi	illi	illi	illis	illis	illis
ABL	illo	illa	illo	illis	illis	illis

Tabel 10: ille, illa, illud

	ENK			MV		
	M	V	O	M	V	O
NOM	idem	eadem	idem	iidem	eaedem	eadem
ACC	eundem	eandem	idem	eosdem	easdem	eadem
GEN	eiusdem	eiusdem	eiusdem	eorundem	earundem	eorundem
DAT	eidem	eidem	eidem	eisdem (iisdem)	eisdem (iisdem)	eisdem (iisdem)
ABL	eodem	eadem	eodem	eisdem (iisdem)	eisdem (iisdem)	eisdem (iisdem)

Tabel 11: idem, eadem, idem

	ENK			MV		
	M	V	O	M	V	O
NOM	ipse	ipsa	ipsum	ipsi	ipsae	ipsa
ACC	ipsum	ipsam	ipsum	ipsos	ipsas	ipsa
GEN	ipsius	ipsius	ipsius	ipsorum	ipsarum	ipsorum
DAT	ipsi	ipsi	ipsi	ipsis	ipsis	ipsis
ABL	ipso	ipsa	ipso	ipsis	ipsis	ipsis

Tabel 12: ipse, ipsa, ipsum

3 Bijwoord

Een bijwoord is meestal een bijwoordelijke bepaling bij een werkwoord. Het is onveranderlijk.

De vorming van een bijwoord op basis van een adjectief:

- 1ste klasse: stam + **-e**
Uitzonderingen: bene, aliter, multum
- 2de klasse: stam + **-iter, -ter, -er**
Uitzonderingen: facile, triste

4 Werkwoorden

4.1 Regelmatige werkwoorden

	1STE VERV	2DE VERV	3DE VERV	4DE VERV	5DE VERV
INF	ama- <i>re</i>	mone- <i>re</i>	teg- <i>e-re</i>	audi- <i>re</i>	capi- <i>re</i>
IND PRAESENS	am- <i>o</i>	mone- <i>o</i>	teg- <i>o</i>	audi- <i>o</i>	capi- <i>o</i>
	ama- <i>s</i>	mone- <i>s</i>	teg- <i>i-s</i>	audi- <i>s</i>	capi- <i>s</i>
	ama- <i>t</i>	mone- <i>t</i>	teg- <i>i-t</i>	audi- <i>t</i>	capi- <i>t</i>
	ama- <i>mus</i>	mone- <i>mus</i>	teg- <i>i-mus</i>	audi- <i>mus</i>	capi- <i>mus</i>
	ama- <i>tis</i>	mone- <i>tis</i>	teg- <i>i-tis</i>	audi- <i>tis</i>	capi- <i>tis</i>
	ama- <i>nt</i>	mone- <i>nt</i>	teg- <i>u-nt</i>	audi- <i>u-nt</i>	capi- <i>u-nt</i>
IMP	ama	mone	teg- <i>e</i>	audi	capi
	ama- <i>te</i>	mone- <i>te</i>	teg- <i>i-te</i>	audi- <i>te</i>	capi- <i>te</i>

Tabel 13: Regelmatige werkwoorden (actief)

	1STE VERV	2DE VERV	3DE VERV	4DE VERV	5DE VERV
INF	ama- <i>ri</i>	mone- <i>ri</i>	teg- <i>i</i>	audi- <i>ri</i>	capi
IND PRAESENS	am- <i>or</i>	mone- <i>or</i>	teg- <i>or</i>	audi- <i>or</i>	capi- <i>or</i>
	ama- <i>ris</i>	mone- <i>ris</i>	teg- <i>e-ris</i>	audi- <i>ris</i>	capi- <i>ris</i>
	ama- <i>tur</i>	mone- <i>tur</i>	teg- <i>i-tur</i>	audi- <i>tur</i>	capi- <i>tur</i>
	ama- <i>mur</i>	mone- <i>mur</i>	teg- <i>i-mur</i>	audi- <i>mur</i>	capi- <i>mur</i>
	ama- <i>mini</i>	mone- <i>mini</i>	teg- <i>i-mini</i>	audi- <i>mini</i>	capi- <i>mini</i>
	ama- <i>ntur</i>	mone- <i>ntur</i>	teg- <i>u-ntur</i>	audi- <i>u-ntur</i>	capi- <i>u-ntur</i>

Tabel 14: Regelmatige werkwoorden (passief)

4.1.1 Uitzonderingen

- de imperatief enkelvoud van *facere* is *fac*

- de imperatief enkelvoud van dicere is *dic*
- de imperatief enkelvoud van ducere is *duc*

4.2 Onregelmatige werkwoorden

INF	esse	pos-se	i-re	velle	nolle	malle	fi-e-ri	fer-re
IND PRAESENS	sum	pos-sum	e-o	volo	nolo	malo	fi-o	fer-o
	es	pot-es	i-s	vis	non vis	mavis	fi-s	fer-s
	est	pot-est	i-t	vult	non vult	mavult	fi-t	fer-t
	sumus	pos-sumus	i-mus	volumus	nolumus	malumus	fi-mus	fer-i-mus
	estis	pot-estis	i-tis	vultis	non vultis	mavultus	fi-tis	fer-tis
	sunt	pos-sunt	e-u-nt	volunt	nolunt	malunt	fi-u-nt	fer-u-nt
IMP	es	-	i	-	nole	-	-	fer
	es-te	-	i-te	-	noli-te	-	-	fer-te

Tabel 15: Onregelmatige werkwoorden (actief)

INF	fer-ri
IND PRAESENS	fer-or
	fer-ris
	fer-tur
	fer-i-mur
	fer-i-mini
	fer-u-ntur

Tabel 16: Onregelmatige werkwoorden (passief)

4.3 Eerste vervoeging: amare

		AMARE	
		ACTIEF	PASSIEF
INFINITIEF	PRAESENS	ama- <i>re</i>	ama- <i>ri</i>
INDICATIEF	PRAESENS	am- <i>o</i>	am- <i>or</i>
		ama- <i>s</i>	ama- <i>ris</i>
		ama- <i>t</i>	ama- <i>tur</i>
		ama- <i>mus</i>	ama- <i>mur</i>
		ama- <i>tis</i>	ama- <i>mini</i>
		ama- <i>nt</i>	ama- <i>ntur</i>
	IMPERFECTUM	ama- <i>ba</i> -m	ama- <i>ba</i> -r
		ama- <i>ba</i> -s	ama- <i>ba</i> -ris
		ama- <i>ba</i> -t	ama- <i>ba</i> -tur
		ama- <i>ba</i> -mus	ama- <i>ba</i> -mur
		ama- <i>ba</i> -tis	ama- <i>ba</i> -mini
		ama- <i>ba</i> -nt	ama- <i>ba</i> -ntur
	FUTURUM SIMPLEX	ama- <i>b</i> -o	ama- <i>b</i> -or
		ama- <i>b</i> -i-s	ama- <i>b</i> -e-ris
		ama- <i>b</i> -i-t	ama- <i>b</i> -i-tur
		ama- <i>b</i> -i-mus	ama- <i>b</i> -i-mur
		ama- <i>b</i> -i-tis	ama- <i>b</i> -i-mini
		ama- <i>b</i> -u-nt	ama- <i>b</i> -u-ntur
IMPERATIEF		ama ama- <i>te</i>	

Tabel 17: Eerste vervoeging

4.4 Tweede vervoeging: monere

MONERE			
		ACTIEF	PASSIEF
INFINITIEF	PRAESENS	ama- <i>re</i>	ama- <i>ri</i>
INDICATIEF	PRAESENS	mone- <i>o</i>	mone- <i>or</i>
		mone- <i>s</i>	mone- <i>ris</i>
		mone- <i>t</i>	mone- <i>tur</i>
		mone- <i>mus</i>	mone- <i>mur</i>
		mone- <i>tis</i>	mone- <i>mini</i>
		mone- <i>nt</i>	mone- <i>ntur</i>
	IMPERFECTUM	mone- <i>ba-m</i>	mone- <i>ba-r</i>
		mone- <i>ba-s</i>	mone- <i>ba-ris</i>
		mone- <i>ba-t</i>	mone- <i>ba-tur</i>
		mone- <i>ba-mus</i>	mone- <i>ba-mur</i>
		mone- <i>ba-tis</i>	mone- <i>ba-mini</i>
		mone- <i>ba-nt</i>	mone- <i>ba-ntur</i>
	FUTURUM SIMPLEX	mone- <i>b-o</i>	mone- <i>b-or</i>
		mone- <i>b-i-s</i>	mone- <i>b-e-ris</i>
		mone- <i>b-i-t</i>	mone- <i>b-i-tur</i>
		mone- <i>b-i-mus</i>	mone- <i>b-i-mur</i>
		mone- <i>b-i-tis</i>	mone- <i>b-i-mini</i>
		mone- <i>b-u-nt</i>	mone- <i>b-u-ntur</i>
IMPERATIEF		mone mone- <i>te</i>	

Tabel 18: Tweede vervoeging

4.5 Derde vervoeging: tegere

TEGERE			
		ACTIEF	PASSIEF
INFINITIEF	PRAESENS	teg- <i>e-re</i>	teg- <i>i</i>
INDICATIEF	PRAESENS	teg- <i>o</i>	teg- <i>or</i>
		teg- <i>i-s</i>	teg- <i>e-ris</i>
		teg- <i>i-t</i>	teg- <i>i-tur</i>
		teg- <i>i-mus</i>	teg- <i>i-mur</i>
		teg- <i>i-tis</i>	teg- <i>i-mini</i>
		teg- <i>u-nt</i>	teg- <i>u-ntur</i>
	IMPERFECTUM	teg- <i>eba-m</i>	teg- <i>eba-r</i>
		teg- <i>eba-s</i>	teg- <i>eba-ris</i>
		teg- <i>eba-t</i>	teg- <i>eba-tur</i>
		teg- <i>eba-mus</i>	teg- <i>eba-mur</i>
		teg- <i>eba-tis</i>	teg- <i>eba-mini</i>
		teg- <i>eba-nt</i>	teg- <i>eba-ntur</i>
	FUTURUM SIMPLEX	teg- <i>a-m</i>	teg- <i>a-r</i>
		teg- <i>e-s</i>	teg- <i>e-ris</i>
		teg- <i>e-t</i>	teg- <i>e-tur</i>
		teg- <i>e-mus</i>	teg- <i>e-mur</i>
		teg- <i>e-tis</i>	teg- <i>e-mini</i>
		teg- <i>e-nt</i>	teg- <i>e-ntur</i>
IMPERATIEF		teg- <i>e</i> teg- <i>i-te</i>	

Tabel 19: Derde vervoeging

4.6 Vierde vervoeging: audire

AUDIRE			
		ACTIEF	PASSIEF
INFINITIEF	PRAESENS	audi- <i>re</i>	audi- <i>ri</i>
INDICATIEF	PRAESENS	audi- <i>o</i>	audi- <i>or</i>
		audi- <i>s</i>	audi- <i>ris</i>
		audi- <i>t</i>	audi- <i>tur</i>
		audi- <i>mus</i>	audi- <i>mur</i>
		audi- <i>tis</i>	audi- <i>mini</i>
		audi- <i>u-nt</i>	audi- <i>u-ntur</i>
	IMPERFECTUM	audi- <i>eba-m</i>	audi- <i>eba-r</i>
		audi- <i>eba-s</i>	audi- <i>eba-ris</i>
		audi- <i>eba-t</i>	audi- <i>eba-tur</i>
		audi- <i>eba-mus</i>	audi- <i>eba-mur</i>
		audi- <i>eba-tis</i>	audi- <i>eba-mini</i>
		audi- <i>eba-nt</i>	audi- <i>eba-ntur</i>
	FUTURUM SIMPLEX	audi- <i>a-m</i>	audi- <i>a-r</i>
		audi- <i>e-s</i>	audi- <i>e-ris</i>
		audi- <i>e-t</i>	audi- <i>e-tur</i>
		audi- <i>e-mus</i>	audi- <i>e-mur</i>
		audi- <i>e-tis</i>	audi- <i>e-mini</i>
		audi- <i>e-nt</i>	audi- <i>e-ntur</i>
IMPERATIEF		audi audi- <i>te</i>	

Tabel 20: Vierde vervoeging

4.7 Vijfde vervoeging: capere

CAPERE			
		ACTIEF	PASSIEF
INFINITIEF	PRAESENS	cape- <i>re</i>	capi
INDICATIEF	PRAESENS	capi- <i>o</i>	capi- <i>or</i>
		capi- <i>s</i>	capi- <i>ris</i>
		capi- <i>t</i>	capi- <i>tur</i>
		capi- <i>mus</i>	capi- <i>mur</i>
		capi- <i>tis</i>	capi- <i>mini</i>
		capi- <i>u-nt</i>	capi- <i>u-ntur</i>
	IMPERFECTUM	capi- <i>eba-m</i>	capi- <i>eba-r</i>
		capi- <i>eba-s</i>	capi- <i>eba-ris</i>
		capi- <i>eba-t</i>	capi- <i>eba-tur</i>
		capi- <i>eba-mus</i>	capi- <i>eba-mur</i>
		capi- <i>eba-tis</i>	capi- <i>eba-mini</i>
		capi- <i>eba-nt</i>	capi- <i>eba-ntur</i>
	FUTURUM SIMPLEX	capi- <i>a-m</i>	capi- <i>a-r</i>
		capi- <i>e-s</i>	capi- <i>e-ris</i>
		capi- <i>e-t</i>	capi- <i>e-tur</i>
		capi- <i>e-mus</i>	capi- <i>e-mur</i>
		capi- <i>e-tis</i>	capi- <i>e-mini</i>
		capi- <i>e-nt</i>	capi- <i>e-ntur</i>
IMPERATIEF		cape capi- <i>te</i>	

Tabel 21: Vijfde vervoeging